

UZASADNIENIE

Dnia 6 listopada 2019 roku powódka, (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w R., wniosła pozew o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności w postaci ugody sądowej zawartej przed Sądem Okręgowym w Ł. (...) w sprawie o sygn. akt X GC (...) z klauzulą wykonalności nadaną dnia 14 listopada 2016 roku, w części zobowiązania dłużnika wobec wierzyciela, tytułem zaspokojenia roszczeń innych niż w stosunku do nieruchomości, dla której Sąd Rejonowy w R. M. IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą nr (...), to jest z ograniczeniem tytułu wykonawczego do wskazanej nieruchomości powódki.

W uzasadnieniu pozwu powódka wskazała, że Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w R. M. P. P. prowadzi przeciw niej egzekucję w oparciu o tytuł wykonawczy obejmujący ugodę sądową zaopatrzoną w klauzulę wykonalności. Komornik wszczął egzekucję z całego majątku dłużnika (strony powodowej) a nie tylko w stosunku do nieruchomości. Zdaniem powódki takie postępowanie nie było prawidłowe, bowiem egzekucja w sprawie powinna być wszczęta i prowadzona jedynie z nieruchomości uregulowanej w księdze wieczystej nr (...), gdyż, zgodnie z treścią ugody sądowej, „dłużnik jest obowiązany zapłacić wierzycielowi kwotę 750.000 zł tytułem zaspokojenia jego roszczeń w stosunku do wyżej wskazanej nieruchomości wynikającej ponadto z hipoteki umownej wpisanej w tej księdze wieczystej”.

Zdaniem powodowej spółki, strony w ugodzie w sposób wyraźny ograniczyły sposób dochodzenia roszczeń do wskazanej nieruchomości. Ponad to powyższe rozumienie ugody wynika, także z treści pozwu, w którym wierzyciel jednoznacznie wskazał, że zastrzega odpowiedzialność pozwanej do wskazanej nieruchomości (pозew – k. 4-5 akt).

Dnia 28 maja 2020 roku pozwany P. (...) N. S. Fundusz Inwestycyjny Zamknięty z siedzibą we W., złożył odpowiedź na pozew, wnosząc o oddalenie powództwa w całości. W uzasadnieniu niniejszego pisma procesowego pozwany podniósł, że zarzut bezpodstawnego prowadzenia postępowania egzekucyjnego z całego majątku strony powodowej jest w jego ocenie niezasadny. Zdaniem pozwanego, z treści ugody sądowej w żaden sposób nie wynika, że zaspokojenie roszczenia ogranicza się wyłącznie do nieruchomości obciążonej zabezpieczeniem hipotecznym. Wskazanie zabezpieczenia było wynikiem sprecyzowania źródła odpowiedzialności dłużnika. Zawarta ugoda sądowa była wynikiem wzajemnych negocjacji i ustępstw stron postępowania i nie ma znaczenia, że doszło do modyfikacji w stosunku do żądania wyrażonego w pozwie. Realizacja ugody skutkowałaby wygaśnięciem roszczeń w stosunku do strony powodowej, jako dłużnika rzeczowego, z tytułu ustanowionego zabezpieczenia, natomiast próżno wywodzić, że w razie naruszenia jej postanowień wierzyciel może dochodzić zaspokojenia jedynie z nieruchomości. Gdyby wolą stron było ograniczenie wykonania zobowiązania z ugody wyłącznie do środków uzyskanych z nieruchomości objętej zabezpieczeniem, do treści ugody zostałyby wprowadzone postanowienia tego dotyczące. Wolą stron było uniknięcie egzekucji z nieruchomości, jednakże w razie naruszenia postanowień ugody, umożliwienie wierzycielowi dochodzenia roszczeń bez ograniczenia dotyczącego nieruchomości, ale przy zmniejszeniu kwoty w stosunku do dochodzonej pierwotnie (odpowieź na pozew – k. 71-74 akt).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W sprawie toczącej się przed Sądem Okręgowym w Ł. (...), X Wydziałem Gospodarczym o sygnaturze akt X GC (...) strony zawarły ugodę, na której mocy (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w R. zobowiązała się zapłacić na rzecz pozwanego P. (...) Niestandaryzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego z siedzibą we W. kwotę 750.000,00 zł w terminie 4 miesięcy od zawarcia ugody tytułem zaspokojenia roszczeń w stosunku do nieruchomości, dla której Sąd Rejonowy w R. M. IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą nr (...), wynikającej z hipoteki umownej łącznej kaucyjnej do kwoty 3.700.00,00 zł ustanowionej na podstawie umowy o kredyt restrukturyzacyjny (ugoda – k. 18 akt).

W ugodzie strony zawarły, również postanowienia, zgodnie z którymi zapłata na rzecz pozwanego kwoty 750.000,00 zł we wskazanym terminie zaspokaja w całości roszczenie w stosunku do dłużnika rzeczowego (powoda) z tytułu

hipoteki umownej łącznej kaucyjnej. W przypadku zapłaty, w terminie 14 dni od uiszczenia całej w/w sumy pieniężnej, pozwany miał przesłać powodowej spółce oświadczenie umożliwiające wykreślenie przez nią hipoteki umownej łącznej kaucyjnej w wysokości 3.700.000,00 zł (ugoda – k. 18 akt).

W postanowieniach ugody brak było sformułowań dotyczących ograniczenia możliwości prowadzenia egzekucji co do nieruchomości obciążonej hipoteką (ugoda – k. 18 akt).

Dnia 14 listopada 2016 roku, Sąd Okręgowy w Ł. (...), X Wydział Gospodarczy nadał tytułowi egzekucyjnemu w postaci ugody sądowej klauzulę wykonalności (postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności – k. 18v akt).

Wierzyciel P. (...) N. S. Fundusz Inwestycyjny Zamknięty z siedzibą we W. złożył wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego na podstawie tego tytułu wykonawczego, **wskazując wyraźnie sposób egzekucji -egzekucję z nieruchomości**, dla której Sąd Rejonowy w R. M. IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą nr (...). Na tej nieruchomości wierzyciel posiada ustanowioną hipotekę umowną łączną w kwocie 3.700.000,00 zł (wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego - k. 1-2 akt sprawy o sygnaturze KM 312/17).

Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w R. M. P. P. prowadził egzekucję z nieruchomości dłużnika, a także z jego innych składników majątkowych, w tym z rachunku bankowego (wniosek o umorzenie postępowania egzekucyjnego – k. 12 akt sprawy o sygnaturze KM 312/17, zawiadomienie o wszczęciu postępowania egzekucyjnego – k. 17 akt).

Dnia 13 lipca 2017 roku Referendarz Sądowy w Sądzie Rejonowym w R. M. I Wydziale Cywilnym, rozpoznając skargę na czynności komornika, wydał postanowienie, mocą którego m.in. nakazał komornikowi ograniczenie postępowania egzekucyjnego w sprawie KM 312/17 do nieruchomości objętej księgą wieczystą nr (...), zgodnie z wnioskiem złożonym przez wierzyciela (k. 104-107v akt).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentów urzędowych, w szczególności orzeczeń sądowych. Stan faktyczny nie był sporny między stronami, natomiast spór dotyczył oceny prawnej okoliczności zasadniczo bezspornych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności jest bezzasadne.

Powódka oparła swoje żądania o treść art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c., zgodnie z którym: dłużnik może w drodze powództwa żądać pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub części albo ograniczenia, jeżeli: przeczy zdarzeniom, na których oparto wydanie klauzuli wykonalności, a w szczególności, gdy kwestionuje istnienie obowiązku stwierdzonego tytułem egzekucyjnym niebędącym orzeczeniem sądu albo gdy kwestionuje przejście obowiązku mimo istnienia formalnego dokumentu stwierdzającego to przejście.

Dłużnik może zaprzeczyć treści tytułu egzekucyjnego w postaci ugody sądowej, ugody zawartej przed sądem polubownym, aktu notarialnego, bankowego tytułu egzekucyjnego oraz innego tytułu egzekucyjnego, którego treści nie chroni powaga rzeczy osądzonej bądź zawisłość sporu (zob. art. 777 KPC). W takich wypadkach możliwe jest kwestionowanie zasadności treści tytułu egzekucyjnego, tzn. powoływanie się także na zdarzenia zaszłe przed jego powstaniem, a powodujące bezzasadność roszczenia stwierdzonego tym tytułem. Wymierzone przeciwko wymienionym tytułom powództwo opozycyjne z art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c. może obejmować bardzo liczne zarzuty, w szczególności zarzut braku zdolności procesowej, zarzut braku (wadliwości) pełnomocnictwa osoby, która w imieniu dłużnika złożyła oświadczenie woli, zarzut nieważności aktu notarialnego (z powodu wady oświadczenia woli) lub jego bezskuteczności (zob. np. A. G., Tytuł egzekucyjny w postaci aktu notarialnego, s. 72–73).

Poza sporem jest, że strony zawarły ugodę, która jest umową. Zgodnie z art. 917 k.c. ugoda może być zawarta wtedy, kiedy powstanie spór lub przynajmniej wątpliwości między stronami w zakresie istniejącego już wcześniej między nimi stosunku; stąd ugoda nie tworzy nowego stosunku, ale prowadzi do sprecyzowania lub zmiany już istniejącego. Odmienne skutki mogą być wynikiem spełnienia przesłanek odnowienia z art. 506 § 1 k.c. W szczególności ugodę

można zawrzeć w celu uchylenia niepewności, co do roszczeń wynikających z istniejącego stosunku lub zapewnienia ich wykonania albo w celu uchylenia sporu istniejącego lub mogącego powstać. Ugodę zalicza się do kategorii "umów ustalających", tj. "mających na celu nadanie stosunkowi prawnemu cechy pewności i bezsporności" (tak m.in. M. Pyziak-Szafnicka, [w:] System pr. pryw., t. 8, Warszawa 2004, s. 855).

Zasadniczą cechą ugody, w świetle wskazanego przepisu jest to, że zawierając ją strony czynią sobie wzajemne ustępstwa; stąd też nie jest ugodą porozumienie, w którym ustępstwa takie czyni tylko jedna ze stron. Przy czym, ustępstwa poszczególnych stron nie muszą być obiektywnie (np. w płaszczyźnie ekonomicznej) równe. Element ten jest podstawą do kwalifikowania ugody jako

umowy wzajemnej. Zasadniczą funkcją ugody jest likwidowanie w sposób kompromisowy konfliktów w zakresie stosunków cywilnoprawnych bez udziału aparatu wymiaru sprawiedliwości, a więc w sposób niesformalizowany, dogodny dla stron. Potencjalnie prowadzi to do zmniejszenia kosztów i może przyspieszyć wprowadzenie elementu pewności do stosunków między skonfliktowanymi stronami. Istotnym skutkiem ugody jest przerwanie biegu przedawnienia objętych nią roszczeń (por. orz. SN z 3.5.1974 r., II CR 508/69, OSP 1975, Nr 10, poz. 213 z głosem J. Mokrego).

Ugodę uregulowaną w art. 917 i 918 k.c. (ugodę materialnoprawną), należy odróżnić od ugody sądowej (oraz w trybie mediacji objętym unormowaniem art. 183¹ i nast.k.p.c.), która może prowadzić do zakończenia zawisłego już sporu sądowego bez rozstrzygnięcia go przez sąd; zasadniczo do umorzenia postępowania (por. m.in. art. 10, 183¹⁵, 184, 185, 223 i nast. k.p.c.). Jest to czynność o cechach czynności materialnej, ale i procesowej, stąd też jej skutki są szersze od ugody materialnoprawnej o ten ostatni element.

Ponadto, jednak silnie reprezentowany jest pogląd, że w zasadniczym zakresie do ugody sądowej zastosowanie znajdują przepisy Kodeksu cywilnego (tak Z. Radwański, [w:] System pr. cyw., t. III, cz. 2, s. 1080; por. też M. Pyziak-Szafnicka, [w:] System pr. pryw., t. 8, Warszawa 2004, s. 856). W szczególności Sąd Najwyższy uznał, że ocena ważności ugody zawartej poza sądem powinna być dokonana na podstawie przesłanek przewidzianych w art. 917-918 k.c. (wyr. SN z 11.9.1990 r., II CR 420/90, niepubl.). Ustępstwo w ugodzie sądowej może dotyczyć jedynie skutków procesowych, ale zasadniczo nawet w tego rodzaju ugodzie zasadą jest wzajemność ustępstw (odmiennie kwestie te ujmuje E. Skowrońska-Bocian, [w:] Pietrzykowski, KC. Komentarz, t. II, wyd. 4, Warszawa 2005, s. 819).

Zawarcie ugody w toku postępowania przed sądem jest aktem prawnym, na który składają się dwa elementy: materialnoprawny i procesowy. Ugoda sądowa jest czynnością procesową dokonaną w formie przewidzianej prawem procesowym, które wiąże z tą czynnością zamierzony przez strony skutek w postaci wyłączenia dalszego postępowania sądowego co do istoty sporu i umorzenia postępowania. Jednocześnie zawarte w treści ugody porozumienie co do istniejącego między stronami stosunku prawnego ma charakter zgodnego oświadczenia woli, a więc czynności prawnej zmierzającej do wywołania skutków w dziedzinie prawa materialnego, w tym zakresie zawarte przed sądem porozumienie jest ugodą w rozumieniu art. 917 k.c. (uchwała pełnego składu Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych SN z dnia 20 grudnia 1969 r., III PZP 43/69, OSNCP 1970 z. 3, poz. 40). Oświadczenia materialnoprawne i procesowe stron zawarte w ugodzie sądowej ocenia się według przepisów tej gałęzi prawa, do której oświadczenie należy. Prawo materialne normuje ważność i skuteczność oświadczeń woli stron składających się na umowę cywilnoprawną zawartą w ugodzie, a ważność i skuteczność wyrażonych w niej oświadczeń procesowych zmierzających do umorzenia postępowania ocenia się według prawa procesowego.

Ugoda sądowa i pozasądowa ma na celu: usuwanie niepewności co do roszczeń wynikających ze stosunku oraz zapewnienie ich wykonania, a także uchylenie sporu istniejącego lub mogącego powstać. Chodzi tu o jakąkolwiek rezygnację z pierwotnie zajmowanego przez strony stosunku stanowiska w tych kwestiach. Przy czym istotne jest, aby taka rezygnacja miała charakter wzajemny; rezygnacja tylko jednej strony będzie zwykle kwalifikowana jako uznanie właściwe (tak Z. Radwański, [w:] System pr. cyw., t. III, cz. 2, s. 1073). Ponadto, ugoda może dotyczyć także sporu dotyczącego istnienia określonego stosunku prawnego (wyr. SN z 24.6.1974 r., III CRN 110/74, OSP 1975, Nr 4, poz. 98 z głosem S. Prutisa i S. Srockiego, PiP 1976, Nr 1-2, s. 257). Na możliwość zawarcia ugody nie wpływa też

przedawnienie roszczeń (uchw. SN z 14.4.1972 r., III CZP 6/72, OSN 1972, Nr 9, poz. 153). Przyjmuje się, że ugoda może dotyczyć stosunków cywilnoprawnych niezależnie od ich źródła; jednocześnie wyłącza się możliwość zawarcia ugody poza stosunkami prawa prywatnego (tak M. Pyziak-Szafnicka, [w:] System pr. pryw., t. 8, Warszawa 2004, s. 85; por. też wyr. SN z 10.11.1999 r., I CKN 205/98, OSNC 2000, Nr 5, poz. 95 oraz wyr. NSA z 4.11.1998 r., II SA/Gd 52/97, niepubl.).

Ze względu na treść art. 918 k.c. do ugody nie znajdują zastosowania przepisy art. 84 k.c. regulującego skutki błędu; natomiast w pozostałym zakresie ugoda poddana jest regulacji ogólnej dotyczącej czynności prawnych, w szczególności umów. Stąd też nie wymaga zasadniczo zachowania szczególnej formy, może też być zawarta pod warunkiem lub z zastrzeżeniem terminu. Przyjmuje się, że jest to umowa konsensualna, zobowiązująca, odpłatna i wzajemna; ponadto nie zalicza się ugody do umów abstrakcyjnych, przy czym w literaturze występują znaczące różnice poglądów w przedmiocie kausalności ugody (por. szeroko w tych kwestiach M. Pyziak-Szafnicka, [w:] System pr. pryw., t. 8, Warszawa 2004, s. 868-872 oraz powołana tam literatura).

W razie niespełnienia przez dłużnika w zastrzeżonym terminie świadczenia określonego w ugodzie wierzycielowi przysługuje nie tylko roszczenie o wykonanie ugody, ale ponadto może on stosownie do okoliczności dochodzić w razie zasadniczej zmiany stosunków - dalszych roszczeń wynikających z łączącego strony stosunku prawnego (uchw. SN z 18.12.1985 r., III CZP 64/85, OSN 1986, Nr 11, poz. 171).

Według art. 917 k.c., przedmiotowo istotnym elementem ugody są wzajemne ustępstwa. Jednakże dla poczynienia wzajemnych ustępstw nie jest konieczne istnienie niepewności lub sporu co do roszczeń wynikających ze stosunku prawnego, w zakresie którego ugoda jest zawierana. Wzajemne ustępstwa mogą mieć na celu zapewnienie wykonania roszczeń (wyr. SN z 24.7.2002 r., I CKN 915/00, niepubl.).

Ustalenia faktyczne i ocena prawna, co do tego, że strona ugody sądowej nie może uchylić się od skutków prawnych swego oświadczenia woli jako złożonego pod wpływem błędu, albowiem nie są spełnione przesłanki przewidziane w art. 918 k.c. oraz art. 88 k.c., nie wykluczają ustalenia i oceny, że ugoda sądowa jest bezwzględnie nieważna jako czynność niezgodna z prawem lub zasadami współżycia społecznego albo rażąco naruszająca usprawiedliwiony interes osób uprawnionych (art. 223 § 2 k.p.c. w zw. z art. 203 § 4 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym przed zmianami wprowadzonymi ustawą z 1.3.1996 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego, Dz.U. Nr 43, poz. 189 ze zm.) lub jako czynność naruszająca słuszny interes pracownika (art. 469 k.p.c.).

Ocena ważności ugody sądowej powinna być dokonywana w świetle przesłanek przewidzianych w art. 203 § 4 k.p.c. (w związku z art. 223 § 2 k.p.c.), który to przepis ma charakter nie tylko procesowy, ale również materialnoprawny (wyrok SN z dnia 17 lipca 1984 r., II CR 214/84, OSNCP 1985 z. 4, poz. 52).

Ugoda sądowa, która nie spełnia wymagań wynikających z art. 223 § 2 k.p.c. w związku z art. 203 § 4 k.p.c. oraz art. 469 k.p.c., jest bezwzględnie nieważna i ta jej nieważność może być wykazywana w osobnym procesie wszczętym po uprawomocnieniu się postanowienia o umorzeniu postępowania w sprawie, w której zawarto ugodę (wyrok SN z 13 października 1972 r., (...) 66/72, NP 1974, nr 3, str. 375). W wypadku bezwzględnej nieważności ugody zawartej przed sądem dopuszczalne jest powództwo o ustalenie jej nieważności, dla którego podstawę stanowi art. 189 k.p.c. Istnieje zauważalne podobieństwo pomiędzy treścią art. 58 § 1 i 2 k.c., przewidującą, że sankcją bezwzględnej nieważności objęte są czynności sprzeczne z przepisami prawa, mające na celu obejście ustawy lub sprzeczne z zasadami współżycia społecznego, a treścią art. 203 § 4 k.p.c. - w brzmieniu obowiązującym przed 1 lipca 1996r. - określającą kryteria ważności i dopuszczalności ugody sądowej.

Ugoda sądowa jako jedna z czynności prawnych w zakresie jej skutków materialnoprawnych podlega ogólnym regułom zawartym w Kodeksie cywilnym, w tym również przepisom o skuteczności oświadczeń woli i o wadach tych oświadczeń. Do oświadczeń stron zawartych w ugodzie sądowej mają, więc zastosowanie art. 82-88 k.c., z wyjątkiem odnoszącym się do błędu, gdyż ta wada oświadczenia woli została uregulowana dla ugody odrębnie w art. 918 k.c. Wada oświadczenia woli może bądź to powodować jego bezwzględną nieważność (art. 82 i 83 k.c.), bądź też uzasadniać

uchylenie się od skutków prawnych złożonego oświadczenia (art. 84-86 k.c. - przy uwzględnieniu treści art. 918 k.c. - oraz art. 87 k.c.).

Ocena, czy zawarte w treści ugody sądowej oświadczenie pracownika dotyczące "zrzeczenia się wszelkich roszczeń finansowych" w stosunku do pracodawcy, narusza bezwzględnie obowiązujący przepis art. 84 k.p., a w związku z tym, czy cała ugoda sądowa (lub tylko jej część - zgodnie z art. 58 § 3 k.c.) jest dotknięta nieważnością, musi być poprzedzona ustaleniem rzeczywistej treści ugody. Oznacza to, że zawarte w ugodzie oświadczenia stron wymagają stosownej wykładni dokonanej w oparciu o kryteria określone w art. 65 k.c., zwłaszcza gdy twierdzenia stron w znaczący sposób różniły się co do tego, jakie znaczenie należy przypisać oświadczeniu woli pracownika w kwestii "zrzeczenia się wszelkich roszczeń finansowych" w stosunku do pracodawcy i jaki był zgodny zamiar stron oraz cel ugody.... Dopiero wtedy - po uprzednim dokonaniu wykładni oświadczeń woli stron - będzie można ocenić ważność ugody w kontekście art. 84 k.p., art. 58 § 3 k.c. oraz art. 203 § 4 k.p.c. (w związku z art. 223 § 2 k.p.c.) i art. 469 k.p.c. (wyr. SN z 1.2.2000 r., I PKN 503/99, OSNAPiUS 2001, Nr 12, poz. 411).

Odnosząc powyższe rozważania do przedmiotowej sprawy, należy podnieść, że ugoda zawarta między stronami jako umowa miała treść sformułowaną przez same strony na zasadzie swobody ograniczonej jednak kontrolą sądu pod kątem obejścia przepisów prawa, czy też zasad współżycia społecznego. Jednakże taka kontrola sądu nie ograniczała stron w czynieniu zastrzeżeń- klauzul co do sposobu ewentualnej egzekucji, gdyby dłużnik nie spełnił świadczenia. Logicznym jest, że właśnie ugoda miała uchronić wierzyciela od utraty nieruchomości bowiem, gdyby doszło do wydania orzeczenia sądowego w jego treści niewątpliwie znalazłoby się zastrzeżenie dotyczące ograniczenia odpowiedzialności dłużnika rzeczowego do nieruchomości. Dłużnik (powód) jako przedsiębiorca reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika musiał sobie zdawać sprawę, że bez takiej klauzuli w umowie ugody, egzekucja i to jeszcze przy nadaniu klauzuli wykonalności bez żadnych ograniczeń może być kierowana do wszystkich składników majątkowych. Strona powodowa (w tamtej sprawie pozwana) jednakże i na etapie postępowania klauzulowego nie podważała treści klauzuli.

Podstawa faktyczna powództwa, wskazuje, że powód kwestionuje sposób egzekucji, nie zaś istnienie obowiązku zapłaty z tytułu wymagalnej wierzytelności. Powód nie twierdzi, że zaszło zdarzenie powodujące zniwelowanie obowiązku zapłaty, a tym samym są podstawy do pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności, tylko twierdzi, że tytuł powinien **ograniczać sposób egzekucji. Powództwo z art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c. nie służy zwalczaniu sposobu egzekucji, ale obowiązku zapłaty na podstawie tytułu wykonawczego.** Powódka kwestionuje sposób egzekucji, a żadne z powództw opozycyjnych, zawartych w treści art. 840§ 1 pkt. 1 KPC, nie stanowi podstawy do kwestionowania sposobu egzekucji. Do tego służy bowiem skarga na czynności komornika. Zgodnie z art. 767 k.p.c. skarga na czynności komornika jest szczególnym środkiem zaskarżenia. Jest to **podstawowy środek zaskarżenia czynności komornika oraz zaniechań dokonania tych czynności.** W drodze tego środka zaskarżenia nie można kwestionować czynności decyzyjnych drugiego organu egzekucyjnego, mianowicie sądu rejonowego. Specyfiką tego środka zaskarżenia jest to, że za pomocą skargi można zwalczać, również zaniechania dokonania czynności przez komornika, a więc brak jakiegokolwiek aktywności tego organu egzekucyjnego. Ponadto, skarga na czynności komornika ma bardzo szeroki zakres dopuszczalności przedmiotowej. Zasadą jest, że wszystkie czynności komornika mogą być przedmiotem skargi. Dotyczy to zarówno czynności wykonawczych, jak i decyzyjnych.

Nie można przeoczyć w niniejszej sprawie, że powód jako dłużnik skorzystał z takiej ochrony swoich praw, wierzyciel wnosił jedynie o prowadzenie egzekucji z nieruchomości i nie wskazał innego sposobu prowadzenia egzekucji. Mimo tego, komornik skorzystał z innych sposobów egzekucji, co dało podstawę do uwzględnienia skargi na czynności komornika złożonej w sprawie o sygnaturze akt I Co 219/17 Sądu Rejonowego w R. M.. Referendarz Sądowy w uzasadnieniu postanowienia podniósł, że po zmianach w zakresie art. 797 k.p.c., wierzyciel nie ma już obowiązku wskazania składników majątku dłużnika, z którego ma być prowadzona egzekucja. Jeśli wierzyciel nie wskaże sposobu prowadzenia egzekucji lub egzekucja prowadzona była z urzędu, komornik może prowadzić egzekucję według wszystkich dopuszczalnych sposobów, z wyjątkiem egzekucji z nieruchomości. Prowadzenie egzekucji z nieruchomości jest możliwe jedynie na wniosek wierzyciela. W przypadku wskazania sposobów prowadzenia egzekucji przez wierzyciela we wniosku o wszczęcie postępowania egzekucyjnego komornik jest związany wnioskiem

wierzyciela. Zgodnie z powyższym, z uwagi na wskazanie przez wierzyciela sposobu prowadzenia egzekucji, w niniejszym stanie faktycznym komornik powinien prowadzić postępowanie egzekucyjne jedynie z nieruchomości, bowiem ten tylko sposób był wskazany we wniosku.

O kosztach Sąd orzekł w oparciu o art. 102 k.p.c., zgodnie z którego treścią: w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Należy podnieść, że **regulacja zawarta w art. 102 k.p.c.** stanowi odstępstwo od zasady odpowiedzialności za wynik postępowania i jest zarazem podkreśleniem przez ustawodawcę przyjętej w Kodeksie postępowania cywilnego zasady słuszności przy orzekaniu o kosztach procesu. Stanowi ona pewnego rodzaju wentyl bezpieczeństwa dla podmiotów, które byłyby zobowiązane do zwrotu kosztów na zasadzie art. 98 k.p.c., jeżeli w szczególnie uzasadnionych wypadkach względy słuszności przemawiają za tym, aby takiej strony nie obciążać kosztami w całości lub w części (post. SN z 16.1.2013 r., II CZ 154/12, L.).

Z brzmienia omawianego przepisu wynika, że sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej kosztami w ogóle. Uprawnienie sądu nie jest tu jednak dowolne, na co wskazuje przyjęte w tym przepisie sformułowanie "w wypadkach szczególnie uzasadnionych". Użyte sformułowanie oznacza, że przy stosowaniu tej regulacji sąd nie może dokonywać wykładni rozszerzającej i sąd powinien, stosując ten przepis, mieć na uwadze konkretny stan faktyczny występujący w sprawie (wyr. SA w Ł. (...) z 26.9.2013 r., I ACa 466/13; post. SA w P. z 3.5.2014 r., I ACz 294/14, niepubl.).

Kodeks nie precyzuje, jakie kryteria muszą być spełnione dla przyjęcia w danej sprawie, że zachodzą okoliczności objęte sformułowaniem "w wypadkach szczególnie uzasadnionych". W orzecznictwie wskazuje się, że **chodzi o takie sytuacje, które wskazują, że ponoszenie kosztów pozostawało w sprzeczności z powszechnym odczuciem sprawiedliwości oraz zasadami współżycia społecznego**. Przykładowo wskazuje się, że należą do nich okoliczności związane z przebiegiem sprawy – charakter zgłoszonego roszczenia, jego znaczenie dla strony, subiektywne przekonanie o zasadności roszczenia, przedawnienie roszczenia oraz leżące poza procesem – sytuacja majątkowa i życiowa strony. Ocena, czy takie wypadki wystąpiły w konkretnej sprawie, należy do sądu, który powinien dokonać jej na podstawie całokształtu okoliczności sprawy, przy uwzględnieniu zasad współżycia społecznego (post. SN z 17.4.2013 r., V CZ 124/12, L.).

Pojęcie wypadków szczególnie uzasadnionych należy powiązać z okolicznościami związanymi z samym przebiegiem procesu, jak i leżącymi na zewnątrz. Do pierwszych zaliczane są sytuacje wynikające z charakteru żądania poddanego rozstrzygnięciu, jego znaczenia dla strony, subiektywne przekonanie strony o zasadności roszczeń, przedawnienie, prekluzja. Drugie wyznacza sytuacja majątkowa i życiowa strony, z tym zastrzeżeniem że niewystarczające jest powoływanie się jedynie na trudną sytuację majątkową, nawet jeśli była podstawą zwolnienia od kosztów sądowych i ustanowienia pełnomocnika z urzędu (wyr. SA we Wrocławiu z 10.10.2017 r., III AUa 661/17, L.; wyr. SA w Lublinie z 25.5.2017 r., AUa 1290/16, LEX Nr 2304354; wyr. SA w Krakowie z 28.4.2017 r., I ACa 1623/16, LEX Nr 2304354; wyr. SA w Krakowie z 30.3.2017 r., I ACa 1330/15, L.).

Do kręgu "wypadków szczególnie uzasadnionych", o których mowa w art. 102 k.p.c., należą okoliczności zarówno związane z samym przebiegiem procesu, jak i leżące na zewnątrz. Do pierwszych zalicza się np. charakter żądania poddanego rozstrzygnięciu, jego znaczenie dla strony, subiektywne przekonanie strony o zasadności roszczeń, przedawnienie, do drugich – sytuację majątkową i życiową strony, z zastrzeżeniem że nie jest wystarczające powołanie się jedynie na trudną sytuację majątkową, nawet jeżeli była podstawą zwolnienia od kosztów sądowych (wyr. SA we Wrocławiu z 3.7.2013 r., I ACa 660/13, L.; wyr. SA w W. (...) z 10.7.2013 r., VI ACa 1414/12, L.).

Sama sytuacja ekonomiczna strony, która uzasadniałaby przyjęcie, że nie jest ona bez uszczerbku utrzymania dla siebie i rodziny ponieść kosztów procesu, nie stanowi sama przez się szczególnie uzasadnionego wypadku, o którym jest mowa w art. 102 KPC (wyr. SA w Lublinie z 14.8.2013 r., I ACa 271/13, L.; wyr. SA w Ł. (...) z 21.11.2013 r., I ACa 672/13, L.; wyr. SA w Lublinie z 4.6.2014 r., I ACa 132/14, L.; wyr. SA w Białymstoku z 13.6.2014 r., I ACa 44/14, L.).

W orzecznictwie słusznie zwrócono uwagę, że stosowanie tego przepisu należy dopuścić do takich sytuacji, gdy osiągnięcie skutku prawnego może nastąpić tylko w drodze orzeczenia sądu, choćby strony były całkowicie zgodne co do zgłoszonego żądania, np. w sprawie o zaprzeczenie ojcostwa (post. SN: z 31.8.1965 r., II CZ 60/65, OSNCP 1966, Nr 7–8, poz. 118; z 9.10.1967 r., I CR 81/67, OSNCP 1968, Nr 4, poz. 72; z 25.3.1970 r., II CZ 14/70, OSNCP 1970, Nr 11, poz. 211; z 27.4.1971 r., I PZ 17/71, OSNCP 1971, Nr 12, poz. 222; z 11.9.1973 r., I CZ 122/73, OSNCP 1974, Nr 5, poz. 98).

Korzystanie przez stronę ze zwolnienia od kosztów sądowych nie oznacza automatycznie, że zachodzi wypadek szczególnie uzasadniony, o którym jest mowa w art. 102 KPC (post. SN z 19.9.2013 r., I CZ 183/12, L.; wyr. SA w Ł. (...) z 30.12.2013 r., I ACa 832/13, L.).

Zastosowanie reguły określonej w art. 102 KPC nie jest uzależnione od wniosku przegrywającego (post. SN z 14.2.2013 r., II CZ 185/12, L.).

Zastosowanie przepisu art. 102 k.p.c. zależy od swobodnej decyzji sądu meriti i związane jest z dyskrecyjną władzą sędziowską (uznaniem sędziowskim) – post. SN z 15.3.2013 r. (V CZ 89/12, L.); post. z SN z 17.4.2013 r. (V CZ 130/12, L.); post. SN z 18.4.2013 r. (III CZ 75/12, L.).

Odstąpienie od obciążania strony przegrywającej sprawę kosztami procesu poniesionymi przez jej przeciwnika procesowego jest możliwe jedynie w wypadkach szczególnie uzasadnionych, tj. wówczas, gdy z uwagi na okoliczności faktyczne konkretnej sprawy zastosowanie ogólnych zasad odpowiedzialności za wynik procesu byłoby sprzeczne z zasadą słuszności. Podstawą do takiej oceny może być zachowanie się strony w procesie, jak i jej sytuacja pozaprosesowa, przy czym zła sytuacja finansowa, stanowiąca podstawę do zwolnienia strony od obowiązku uiszczenia kosztów sądowych, nie wyczerpuje sama w sobie przesłanek zastosowania art. 102 k.p.c., a przepis ten, z uwagi na swój szczególny charakter, nie może być wykładany rozszerzająco i wyklucza uogólnienie (wyr. SA w Białymstoku z 7.6.2017 r., I ACa 24/17, L.; wyr. SA w W. (...) z 21.4.2017 r., VI ACa 1830/15, L.; wyr. SA w Krakowie z 30.3.2017 r., I ACa 711/16, L.; wyr. SA w Ł. (...) z 15.7.2016 r., III APa 10/16, L.; wyr. SA w Szczecinie z 26.8.2016 r., I ACa 274/16, L.).

Stosowanie przepisu art. 102 k.p.c. nie jest uzależnione od podjęcia przez stronę wygrywającą proces działań niewłaściwych lub noszących znamiona winy. Jeżeli jednak wygrywający postępowanie swoim niesumiennym lub oczywiście niewłaściwym postępowaniem wywołał dany proces, z którym wiąże się koszty, okoliczność ta może jednak uzasadniać zastosowanie przepisu art. 102 KPC (post. SN z 5.8.1981 r., II CZ 98/81, OSNCP 1982, Nr 2–3, poz. 36).

Natomiast sposób działania przegrywającego postępowanie może być podstawą oceny, czy w danym wypadku zachodził "szczególnie uzasadniony wypadek" uzasadniający zastosowanie tego przepisu (post. SN z 20.12.1973 r., II CZ 210/73, L.).

Ocena szczególnie uzasadnionego wypadku, o którym mowa w art. 102 ma charakter dyskrecyjny oparty na swobodnym uznaniu, kształtowanym własnym przekonaniem oraz oceną okoliczności i może być podważona przez sąd wyższej instancji w zasadzie jedynie wtedy, gdy jest rażąco niesprawiedliwa (wyr. SA w Gdańsku z 22.3.2017 r., III AUa 1880/16, L.; wyr. SA w W. (...) z 20.3.2017 r., I ACa 2389/15, L.; wyr. SA w Krakowie z 8.12.2016 r., I ACa 910/16, L.).

Mając na uwadze powyższą regulację prawną i orzecznictwo SN i sądów powszechnych należy podnieść, że w przedmiotowej sprawie z uwagi na przedmiot postępowania zaszyły przesłanki do skorzystania z art. 102 k.p.c. Sytuacja majątkowa powoda jako przedsiębiorcy jest trudna, doszło do zajęcia składników majątkowych- rachunków bankowych, co ograniczyło i utrudniło prowadzenie działalności i generowanie dochodów. Powód z uwagi na działania komornika mógł zostać pozbawiony płynności finansowej. Dopiero orzeczenie referendarza sądowego ograniczyło sposób egzekucji. Charakter sprawy i sytuacja majątkowa powoda dają podstawę w ramach zasady słuszności, do odstąpienia od obciążania powoda kosztami procesu.

Mając na uwadze powyższe, Sąd orzekł jak w sentencji wyroku.

ZARZĄDZENIE

doręczyć pełnomocnikowi strony powodowej odpis wyroku z uzasadnieniem.